

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitvr Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

Cap. VIII. Tempus & locus ad ſeptem horas canonicas legendas vel
cantandas accommodatum, ſituſq[ue] corporiſ ac modestia in orando
ſeruanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

ram in ipso fauo: ita deuotio est sub cortice litterarum, & externi verbi. Et qui corticem absque spiritu deglutit, non gustum percipit, sed cruciatum quasi solam ceram faui quis gustaret, expresso omnino melle, quod intus fuerat. Denique non sine causa (ait S. Gregorius) fieri hic mentionem mensuræ, qua farina & vinum offeruntur: significatur enim, intelligentiam, deuotionem, ac dona Dei participari in pondere & mensura. Quare unusquisque offerre debet Deo Domino nostro opera sua, & ea quæ orat cum mensura spiritus quem habet: quamuis studere deberet, vt ea esset magna, non opposito impedimento vllò Diuinæ liberalitati: cum ipse Dominus dicat: *Et dilata os tuum & implebo illud*: quasi dicat: si os tuum dilataueris, magna cum fide & fiducia desiderans ac petens, ego illud implebo, faciet te votorum tuorum compotem. Cum igitur munus nostrum sit Horas Canonicas orare: aperiamus ac dilatemus os nostri spiritus, feruentibus affectibus optantes summam nos deuotione & feruore repleri: vt nos Deus adiuret; quod possimus, quod optamus obtinere: implentes hoc orationis præceptum maxima, qualicebit, perfectione. Praxis huius deuotionis modus hoc effectus ex Diuino ipso officio deducendi, ponetur vltimo huius tractatus capite.

11. *Psal. 80.*

CAPUT VIII.

TEMPVS ET LOCVS AD SEPTEM HORAS CANONICAS

legendas vel cantandas accommodatum situmq; corporis ac modestia in orando seruanda.

VE AD MODVM virtutes vim suam & excellentiam eo magis ostendunt, quò materia circa quam versantur præstantior est aut difficilior: ita virtus obedientiæ, cuius est Prælatorum præceptis obtemperare, merito debet amplius eminere in explendo Horarum Canonicarum præcepto; idque propter finis & materiæ in qua versatur præstantiam, & ob operis difficultatem: quod est maximum rerum omnium, quas Ecclesia suis Ministris vniuersim imponit & commendat. Nam præter difficultatem trium interiorum actuum, quos indicauimus: multæ sunt aliæ conditiones ac circumstantiæ, quæ proprias habent difficultates, vt sensim explicabitur.

§. I. *Circumstantia temporis.*

PRIMUM itaque, præceptum hoc non est sicut cætera, quæ obligant tantum certis anni temporibus, aut aliquo Hebdomadæ die: sed obligat quotidie, & perpetuò vsque ad ipsam mortem: nisi grauis aliquis morbus, aut legitima alia causa earum, quas Doctores

signifi-

significat excuset. Ita ut Officium Divinum aded debeat esse continuum
 ut ne quidem vnico die totius anni intermittatur: vt impleatur ad litte-
 ram quod dixit Dauid: *a Bened. cano Dominum in omni tempore*; & S. Ioan-
 nes de mysticis illis *b animalibus quod requiem non habebant die ac nocte*;
 sed semper Diuinas canebant laudes. Quamuis illud requiem non habe-
 re, sit magnam habere quietem. Nam licet caro recitandi & canendi labo-
 rem sentiat; spiritus tamen valde requiescit, Deum suum laudando. Ac
 propterea constituit Ecclesia, vt hebdomadae dies excepto Dominico &
 Sabbato, qui significant quietem, appellentur FERIAE. Nam ipsis Ecclesia-
 sticis debent esse dies quietis & solatij spiritualis; & festi dies dedicati o-
 peribus spiritus in gloria creatoris. Iuxta illud Levitici: *c ha sunt Ferie Do-
 mini quas vocabitis Sanctas*, ob sanctitatem operum, quae in illis facturi estis.
 Deinde praecipuum hoc non quomodocumque obligat quotidie, sed sep-
 ties singulis diebus, vt dicantur Septem Horae Canonicae, quae distribu-
 tae sunt per diuersas diei & noctis partes, iuxta Hebraeorum consuetudi-
 nem; attributis vnique parti tribus horis; in cuius temporis decursu
 orabatur Hora illa Canonica, quae pro eo erat designata: consumendo
 plus aut minus temporis pro solemnitate Festi, aut vniscui usque deuoti-
 one. Prima hora, qua orabatur PRIMA, incipiebat ab ortu Solis: qui in
 Aequinoctio fit hora sexta communis nostri Horologij; duratque vsque
 ad nonam horam: & tunc incipiebat TERTIA; SEXTA incipiebat hora
 duodecima; NONA, tertia post meridiem, & tunc etiam VESPERAE
 dicebantur; & in ipso crepusculo noctis dicebatur COMPLETORIUM.
 Nox quoque in quatuor partes diuidebatur: iuxta morem militum, qui
 seruant suas vigilias, in quibus (vt ait S. Thomas) dicebantur NOCTVR-
 NI Martinarum, diebus saltem solennioribus. PRIMVS NOCTVRNVS
 initio noctis; SECVNDVS hora nona; TERTIVS, duodecima; LAVDVS
 denique hora tertia prope diluculum. Quamuis in diebus Ferialibus vni-
 cus tantum dicebatur Nocturnus ipla media nocte, simul cum laudibus.
 Quae consuetudo seruata est semper in Ecclesia Romana, quasi tolerabi-
 lior & omnibus faciliior ac suauior: vix enim ferri potuisset, quater som-
 num interrumpere in nocte. Quare ex matutinis & laudibus conficitur
 vna Hora Canonica, vt sic sint tantum septem, iuxta illud Dauidis: *d sep-
 ties in die laudem dixi tibi*, nam die & nocte, ex quibus fit dies naturalis,
 orabat septies. Quamuis alius dixerit: *e vespere, & mane, & meridie se ad
 Deum clamasse*; quibus tribus temporibus, quatuor reliqua complectebatur;
 aut illa tempora erant celebriora, & inter reliqua frequentiora. In quibus
 etiam Daniel diligenter *f orabat, flectens genua sua, adorans, & confitens
 coram Deo suo*.

a Psal. 33. 1.

b Apoc. 4. 8

c Leuit. 23. 2

Leit. 6. in 1.
Cor. 14.Suarez lib.
4. de Horis.
6. 4.d Psal. 118.
164.

e Psal. 54. 18

f Dan. 6. 10.

Homil. 79.
ad Popul. &
lib. 1. de orat.
ad Deum.

c. 1. de Celeb.
Missa. &
Clem. 60d.
tit.

Concil. Bas.
Sess. 21.
S. 2.
g. Psal. 1. 3.
h. Heb. 13. 15

3. p. Tit. 17.
c. 4. S. 4.

Et quamuis David in regni sui gubernatione, & Daniel in administranda parte imperij, quam habebat apud Persas valde occuparentur: hanc tamen consuetudinem absque interruptione seruabant. Et quidem Daniel aded fuit in ea te constans, vt exposuerit se periculo vitæ amittendæ, ne pia consuetudini deesset. Vt Christiani, (quod perpedit S. Chryostom.) præcipue Ecclesiastici, discant ex his exemplis, esse constantes, & perseuerare in Officio Diuino dicendo, sepositis omnibus occupationibus, quæ non sunt aded necessaria, nec ita obligant: vt huic attendant, & satisficiant, in qua tantus honor & gloria Deo defertur.

3 QVARE multum refert, Diuinum officium præscripto pro quibus Hora tempore, persoluere, iuxta morem Ecclesiarum, in quibus peraguntur. Quamuis autem hoc præceptum eos tantum obstringat, qui ex obligatione tenentur Choro assistere, & canere; eis enim tantum dicitur, vt competenti tempore ad Horas debitas accedant: reliqui tamen, qui officium tantum legunt; vt sint perfecti obedientes, debent facere quicquid poterunt vt eisdem temporibus sese in dicendis Horis occuparent. g. Insuper etiam est proprium, vt dixit Dauid, *fructum suum dare in tempore suo*. Cum igitur Officium recitare, sit fructus Ecclesiasticorum, quem Apostolus vocat *fructum labiorum confitentium nomini Domini*: æquum est, vt suo tempore dent illum, neque præueniendo, neque differendo diu. Magna enim est inordinatio, si circa noctem PRIMA diceretur. in qua Hymnus est dicendus: *Iam lucis orto sidere*; aut matutino tempore COMPLETORIUM cum suo Hymno: *Te lucis ante terminum*. Id confirmatur exemplo quodam, quod refert S. Antonius de quodam Monacho in Eremitio manente, cui Angelus adferre solebat botrum vuarum in cibum. Et quando hoc Horas dicebat nimis citò, botrus erat immaturus, & acerbus; quando autem nimis tardè, botrus erat totus rugosus, & quasi siccus; quando autem officium dicebat congruo tempore, botrus erat bene maturus, & sanus: quaratione significare volebat Angelus Monacho, plurimum placere Deo fructum orationis eius assignato & constituto tempore factæ, displicere verò, si fieret extra tempus. Quamuis si causa legitima adlit, vt quis tempus mutare cogatur, multò sit meliùs, illud præuenire, quàm differre: præstat enim citiùs debitum soluere, quàm solutionem differre. primum enim ostendit prudentem cautelam; alterum autem ignauitiam & incuriam. SED quoniam occupationes ordinariè esse solent multæ, ac variæ, & interdum magni momenti: quisque deberet tria saltem illa tempora eligere, quæ Propheta Dauid insinuauit. Ita vt *Matutinum* cum *Laudibus* in nocte dicat; quatuor verò *Horas*, quæ appellantur *Minores*, mane ante prandium; *Vesperas* verò & *Completorium* post meridiem; excepto tamen tempore quadragesimali, quo vespere dici debent ante prandium. Hic octo videtur

videretur satis conveniens, ut ita ordinariè fiat: ad quem amplectendum factis esse deberet memorabilis casus, què refert Petrus Damianus de S. Severino Colon. Episcopo. Post cuius mortè, cum quidam Clericus eius Ecclesiæ vellet transire cuiusdã fluminis vadum: repente apparuit ei Episcopus, & subsistere fecit: obstupefactus Clericus, eum interrogavit: quò fieret, quòd vir a deo præclarus, tanta què sanctitatis, ibi maneret? Episcopus: porrigere, inquit, mihi manù: ut quid geratur intelligas non ex sermone, sed ipsa experientia. Episcopus acceptam Clerici manù, imposuit in aquam fluminis: adeoquè horrendū sensit ardorem, atque, si in ardentissimū ignem eam immisisset. Ita ut tota caro fuerit consumpta, ossibus nudis relictis. Ex quo vehementius obstupefactus Clericus, secundo Episcopum interrogavit: quò fieret, ut cuius nomen ad eum esset celebre apud omnes, is in huiusmodi flammis ita arderet; cui S. Episcopus respondit: nihil hoc ignis cruciatu dignum in me remansit, nisi hoc: quòd, ut quotidie ad Imperatoris aulam accederè; & expeditior ibi essem ad occurrentia negotia tractanda, ipso tẽpore matutino omnes simul Horas Canonicas recitarim; neque in assignata tẽpora illas distribuere: propter hanc igitur causam hoc incendio crucior; sed ore meus uterque simul Dominum nostrum, ut manum tuam in pristinum restituat statum, quòd cum factum esset, dixit ei Episcopus: redi, meisquè, fratribus Clericis, alijsquè; viris spiritualibus dicito; ut orationes & Sacrificia pro me offerant; nam statim atque hoc fecerint, expeditus ab his cruciatibus, ascendam ad fruendum Deo simul cum Sanctis; casum hunc voluit Dominus noster nobis reuelare, ut intelligeremus, quantum ei displiceat, quòd secularia negotia, operi ipsi dicato præferamus; facientes illud extra suam tempus sub prætextu & apparenti specie iuvandi proximos.

DENIQUE pro Canonicis & Religiosis accedentibus ad Chorum præscriptis temporibus addiderim meritò ipsos servare debere duo magni momenti & perfectionis monita. Primum, ut omnino ad punctum, statim atque ultimum signum datur, ita accedant, ut sint in ipso Choro, antequam Officium ipsum inchoetur: cogitantes, Deum ipsum esse qui signo illo, aut pulsu campanæ ipsos vocet, et usquè; voluntatem esse, ut summa velocitate, & promptitudine obediant; non querentes excusationes, ut hæreant. Nam Canonicus, qui garriendo, & ex ignavia moratur; peccabit minimum venialiter; quòd si eius sit animi, ut in singulis Canonicis. Horis ita faciat, peccabit gravius, ut qui si absit per notabilem partem officij. Et præterea totum illud tempus furatur Deo, & ut propriam sequatur voluntatem, conculcat Divinam; & quantum in se est, perturbat ordinem & quietem ipsius Chori. Nam si quemadmodum unus hæret, ita plures, aut omnes facerent; non esset, qui inciperet. Cum igitur aperte sit indecens post signum datum hære, & multos tardè venire. nulusquè; apud

*Epist. ad
Desiderium
c. 7.*

*In Soc. Ex
empl. verb
Hora Cano
nica.*

5

*Suarez. lib.
1. c. 13.*

se reputet, se illius incommodi causam esse, nisi tempestiue accedat, nec præbeat alijs, qui tempestiue venerunt hoc malum exemplum, & occasionem cogitandi, ipsum tanquam mercenarium obedire & comparere; propterea solum, ne suo stipendio fraudetur. Alterum documentum est: vt continuè & constanter in ipso Choro permaneant, quamdiam durat officium; non quærentes excusationes, vt citius exeant, & ex parte aliqua Deum sancto illo cantu defraudent. Meminerint Dæmonis illius, qui in figura cuiusdam parui Æthiopis (vt refert S. Gregorius) educebat Monachum ex oratione & loco, in quo reliqui orantes manebant. Valde enim propiti est mali huiusmodi spiritus ita turbare existentes in Choro, vt distracti sint & aridi; & præ tædio inde exeant, vt aliquod sibi querant solatium. Quare cum S. Dominicus Dæmonem semel ad Chorum deduxisset, & interrogasset: circa quam rem Monachos ibi tentaret. Hoc, inquit, efficio, vt tardius veniant, & citius exeant. Ne igitur hoc gaudio hostem suum afficiant, studio recedendo ante finitum certamen. Et si Christus Dñs noster percontabatur in oratione; & positus in agonia, diuitius eam producebat, idem imitabitur *semper orare & nunquam deficere*: orent saltem toto tempore præscripto; nec deficiant, etiam si prolixius videatur. Et vnusquisque studet primus venire, & vltimus discedere: & Deus erit remunerator liberalis.

S. I. I. *Circumstantia loci, & situs corporis.*

QUOD est dictum de tempore, intelligendū etiā est de loco: hoc præmissis, quod præceptum solum obliget, vt Horæ in Ecclesia canantur, ad quas audiendas Christianus populus ad eam confluit. Quare omnes studere debent (vt S. Augustinus monet) vt non solum corpore, sed mente etiam, & corde maneat in Ecclesia. Torus, inquit, qui orat intus esse debet. Nam si intus est, quod videt homo: quare foris est, quod videt Deus? Reliqui autem qui Horas priuatim legunt, implebunt procul dubio suam obedientiam melius, si eas in templo legant coram Sanctissimo Sacramento, ad cuius gloriam diriguntur: siquidem Christus ipse Dominus noster vult verè ac realiter ad nostra templa accedere, vt eius electi ipsam ibi laudent, & alloquantur, suasque necessitates reparari petant. Cum etiam Diuinum officium ex seipso sit oratio publica, quæ sit nomine totius Ecclesiæ: vbi commodius legi poterit, quàm in ipsa domo orationis, & in eius Domini præsentia, à quo tanquam à fonte illa promanat? Nec dubium est (ait S. Chrysostomus) quin multò melius possit in templo, quàm domi orari. Quamobrem primi Christiani, & ipsi et Apostoli frequentabant templum ad orandum, horis ad id constitutis. Quoniam autem non omnes id commodè facere possunt: sufficere, vt in suo oratorio, aut habitatione cum quiete orent: impletas, quod Christus Dñs noster iuxta litteræ sensum dixit: *cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso*

Lib. 2. Dial.
log. 6. 4.

Luca. 18. 1.

Serm. 6. de
verbis Dom.

Homil. 3. de
incomp. Dei
natura.
Act. 2. 4. 6.
& c. 3. 1.

Matth. 6. 6.

lio, ora Patrem tuum in abscondito. Quamvis autē multi Sancti dicāt, hoc cubiculum absconditum iusti, esse cor eius, quod ingredi debet, & in eo se abscondere, ut cum attentione ac deuotione oret; multum tamen ad id iuuat si etiam corpus ad secretum, & ab omni strepitu expeditum locum ingrediatur.

CIRCUMSTANTIAE loci coniungitur situs corporis. Qui in Choro ille esse debet, quem omnes seruant, iuxta Ecclesiae ceremonias, quoad stationem, sessionem, genu flexionem, aut aliam corporis inclinationem, & cooperto aut aperto capite: hoc enim est, quod superius dicebamus, *seruire Deo in Choro humero vno.* Quod qui negligeret, non esset liber à culpa: ut qui ostenderet, se parui facere quod Ecclesia instituit; & quidem cum turbatione & scandalo circumstantium. S. Bonauentura refert: Sanctum quendam senem vidisse in medio Chori Virginem Sacratissimam, filiololum in vlnis tenentem: & profundè se inclinantis, cum cantaretur: *Gloria Patri*, offerentem ipsum infantulum; cuidam autem, qui non se inclinauerat, non exhibuisse hanc gratiam, tanquam eam indigno. Idem autem seruare possunt seculares assistentes Horis Canonicis in Ecclesia: ita ut eundem seruent situm, quem sciunt ab ijs seruari, qui sunt in Choro. Eum in modum quo Propheta Ezechiel ait: *b cum ambularent animalia, ambulasse quoque pariter & rotas iuxta ea; & cum eleuarentur animalia de terra eleuatas fuisse simul & rotas; & cum euntibus iuisset, & cum stantibus stetisset: quia spiritus, inquit, uia erat in rotis. Et sequebantur impetum spiritus, quem ipsa animalia.* Quo significabatur, quod Seculares debeant sequi Ecclesiasticos; & minores eos qui sunt maiores: quia idem Christi spiritus omnes gubernat: quamuis aliquorum operā ad alios gubernandos utatur.

Qui autem Officium priuatim & leorsim dicunt, licet possint se conformare consuetudini, quae seruatur in Choro: ut in omni tempore, & loco spiritus Ecclesiae seruetur: ordinariè tamen eum corporis situm eligere debent; qui, habita corporalis suae dispositionis ratione, magis ipsos iuuat ad orandum cum spiritu & deuotione, ut fusè dictum est in Duce spirituali. Attendendum tamen est semper, ut eam exteriorem reuerentiam adhibeant, quae interiorem conseruet. Quamuis enim soli sint qui orant; sunt tamen in praesentia Dei, & cum eo colloquuntur: æquum autem est ut ipso corpore reuerentiam illam ostendant, quam interiùs in anima habent. Flectentes genua aut stantes, & capite aperto: nisi infirmitas aut debilitas sedere cogat in demisso aliquo loco. Et tunc ait S. Bonauentura, expedit, ut incipiant cum reuerentia exteriori dicentes aliquid stando, aut flexis genibus; & petentes licentiam à Domino nostro, ut propter suam debilitatem pergere possint sedentes. Quod confirmat duplici exemplo, altero S. Hieron. qui, cum valde debilis iaceret in lecto, ut tamen officio di-

2

In Specul.
discipl. c. 9.b Ezech. 1.
19.

3

Tract. 1. c. 9.

In Spec. c. 16.

cendo satisfaceret, erigebat se non nihil innitendo cuidam funiculo ex lecto pendente; altero ei contrario cuiusdam, qui quòd lenta febricula laboraret, completorium dicebat iacens in lecto; quem Angelus quidam reprehendens dixit: *Completorium sub costo nec fructus nec vitas.*

*Seff. 21. §. 2.
c Psal. 34. 18*

Lib. 2. c. 10.

d 3. Reg. 6. 7

AD HUNC situm spectat decencia, quam seruare debent præcipue in Choro & loco publico: seruantes (vt ait Concilium Basiliense) in omnibus corporis motibus modestiam & grauitatem, quam exigit locus & officium, quo funguntur; memores illius Davidis sententiæ; *cum populo graui laudabo te*; in populo scilicet composito & moderato in suis moribus. Quælibet enim leuitas, immodestia, aut indecentia, in quocunque fiat loco, est defectus reuerentiæ in Deum; & occasio turbationis & scandali aliorum: præcipue si adfit strepitus aliquis nimius, quo ceteri turbentur. Refert Cassianus, quòd cum Monachi ad communem orationem conuenerent, etiam si innumeri essent, adedò tamen erant quieti, & tantum seruabant silentium; vt, præter illum, qui Psalmum decantabat in medio, nullus hominum penitus adesse crederetur: ita vt neque sputum emitteretur, neque excreatio obstreperet, neque tussis interfonaret, nulli gemitus, nulla suspiria astantes impeditura promerentur; nisi fortè vox aliqua per excessum mentis clausura oris effugeret, ob immoderatum scilicet & intolerabilem spiritus feruorem, qui in corde succensus contineri non posset. Huius rei figura fuit, quòd narrat scriptura sacra de templo Salomonis; quòd *malleus, & securis, & omne ferramentum non fuissent audita in domo, cum adificaretur.* Quo significabatur quies, & silentium, quæ in domo orationis meritò sunt seruanda.

Supra.

SANCTVS Bonauentura summam colligit omnes immodestias & indecentias, quæ solent in Choro euenire: adeoque commendat quietem & silentium ibi seruandum: vt magnum reputet defectum, quòd vno Choro suum verum canente, aliquis in altero eundem legat, nam ille strepitus siue sibilus legentis non potest non turbare propè existentes. Ecce ait: *vitanda est in conuentu oratio sibilosa: inepta oratio, quæ vna plures, & sapè deterior impedit meliores.* Quòd si cum hoc strepitu aut sibilo orare improbeur, cum alios impedit: quid erit garrere, aut fabulari cum sibi assidente, aut ridere, aut irridere errantem; aut strepitum magnum excitare scamno, aut sede, aut similibus alijs rebus? Quòd non essent facturi coram Rege terreno: non decet facere aspiciente & audiente Rege cœlesti.